

a tájékoztatás azon kívül, hogy kötelesség, még magának a közügynek is igen jó szolgálatot tesz, mert kényszeríti mintegy a közönséget a közügyek megfigyelésére és megismerésére; ez által felkelti benne az irántuk való érdeklődést; oktatja és előkészíti a fogékonyabbakat az önkormányzásra; alkalmat nyújt a képviselő testületen kívül állóknak arra, hogy a netalán gyarló, vagy éppen káros határozatokra a képviselő testületet figyelmeztessék s a belőlök következhető bajoknak utját vágják.

A határozatok közt különös fontosságuk a közönség erszényét illetők. Tudvalevő dolog, hogy fizetni általában nem, vaktában fizetni pedig éppen nem vagyunk hajlandók; de feltehető, hogy a mely arányban kimutatjuk a közönségnek, hogy pénze mely közszükségek fedezésére fordítatik, azon arányban emeljük fizetési kedvét is. E szerint a képviselő testület önmaga gördít önön utjába akadályt, a midőn a költségvetést a közönségnek ki nem tárja.

Ezen alkotmányos ábecét minden képviselő testületnek tudnia kell, meg kétségkívül tudja is. Tárva is van előttünk az országgyűlés minden mozzanata, még pedig magának a képviselő háznak a rendeletéből; olvashatjuk a vármegyének, sőt még Gyula városának a működését is az illető urak belső buzgóságából; de hol van a községek, nevezetesen B. Csabáé? Avagy neki kevesebb kötelezettsége van közönsége irányában, mint bármely más testületnek? Avagy abban van a tisztelt képviselő, hogy a kit a határozatok érdekelnek, menjen utánuk a városházába? Lehetségesnek ugyan ez is lehetséges, csak hogy az ily eljárásnak két bibéje van: inkább szomjazunk, mintsem messze menjünk vizért; ha a joggyűző hivatalos szókat társalgóvá tesszük, késleltetjük a közügyi ügyek, menését. Avagy a közéletünk eszközében lát hiányt a tisztelt képviselő testület? Két helybeli lap áll szolgálatára — ingyen. Avagy nincs, aki a határozatokot lemosolja? A szóbeli felvilágosítás sokkal több idejébe kerül az illetőknek.

Szóval semmiféle ok sincs arra, hogy B. Csaba képviselő testülete a maga működését még tovább is mintegy titokban tartsa; ezért remélhető is, hogy ennek utána tekintettel lesz választóira sőt magára a község érdekében a joggyűzők nyelveinek közéletét elrendeli.

Levelezés.

Gyula, január 18. 1875.

A gyulai magán dalkör e hó 16-án ismét kellemes meglepetésben részesíté közönségünket, még pedig a szó nemesebb értelmében, mert bár az élvezet reményével vártuk annak bekövetkezését, s a mult évi hangversenyek sikere nyugtított is alapot a reményre, meglepő volt e haladás még is az orgona koncerten hatványozva felmutatott siker után is, s ha eddig elismerésünkkel adóznánk zenésztünk e derék bajnokainak, ma már tiszteltre készletnek.

Es e tiszteltünknek adunk kifejezést, midőn a műsorozat egyes tételénél nem csupán a zenei érték s kivitel művészi voltát, de annak egyéb szellemi értékét is méltatjuk, mely egyúttal a dalkör vezetésének tervszerű volta, s irányának helyes választása mellett legerősebb bizonyítékot képez. E műsorozat nem csupán a pangó társalmi élet felélesztése, s a művelt irány fejlesztésének rugója, hanem ismételt riadója nemzeti legfőbb erényünknek, a langoló hazaszeretnek: hisz „Jel-igéje” mindannyiszor hön élteti a drága hont, „Dalversery”-e vigan kocint a „barátságát” lo- vagiasan hódol a nők varázs-hatalmának, de mindenek felett halmi vágy a honért. „Népdal”-a mámorító zamásával minden ízében magyar, „Isten veled”-je ábrándos imája a legtisztább szerelemnek, „Ki a gondtal” nem-e a helyes utat, a társadalmi nemes működést jelzi-e addig is, míg drága hon int.

E műsorozat után hisszük, hogy a gyulai magándalkör irányát s törekvését kellő világlatba helyezők e néhány soral is, s hogy fentebb kifejezett tiszteltünk nyilvánítását fentartás nélkül ismételteljük.

A dalkör által előadott műdarabok a zeneirodalom koszoruzott szerzőivel, milyenek Erkel Ferencz, Ábrányi Kornél, Rieger György, Zimay s Nyizsnyai Gusztáv nevei mellett, a műbírálat részünkről elkésett, megádván az elismerést mivel közönségünk az említett nevekkel szemben különben is.

A magán dalkör tehát nem csak az ének művészi fejlesztésében, a helyes színözés és szabatos kivitel körül mutat kellemesen meglepő haladást, hanem a helyes irányban teljes öntudattal való törekvését is félreismerhetlenül igazolja.

Törünk kiszabott volna nem engedi, hogy a műsorozat ének darabjainál tovább időzzünk, de kárpótlást találunk azon kellemes kötelesség teljesítésében, melylyel Császár Emma k. a. művé-

szotének hódolunk. Nem az udvariasság, hanem a jelen volt műértő közönség arcáról leolvasott s a miénkkel teljesen egyező erős meggyőződés mondatja velünk, hogy az est fénypontját a kisasszony zongora játéka képezte. Kellemes jelenség volt a k. a. szerény fellépte s ennek hatása alatt a közönség szokatlan kegyenlylvánítása, de sokkal kellemesebb volt Székely ábrándjának magasztos átérzetében a művészi ihletnek a rokonszenv útján átérzett hatása. Mert bár Székely elérhetlen szépségű, s határozott műérzékkel bíró ábrándjaiban utánozhatlanul magyarul érez, végtelen erős technikát követelő hang-halmazának, s mely érzelmo szabatos visszaadását és kifejezését csak Császár Emma kisasszonyéhoz hasonló képzettség lesz képes a belérzék kockázatata nélkül megoldani.

Megragadó, a végtelenségig tiszta és szabatos volt a k. a. játéka, méltó bizonyítéka az agg apa, mint tanítója fáradsalmainak és értékes zene tudományának, de egyúttal félreismerhetlen jele a dalkör finom tapintatának, melylyel a művésznőben hangversenye drága gyöngyét fellelte. — Reméljük, hogy a k. a. fellépte nem lesz az utolsó.

Nogáll Károly ur saloniás fellépte, s ajánló külséje a zenedarab választásával egészen találkozik, mert Chopin „Impromptu”-ja feltétlenül szalon darab, rohamosságában szintugy, mint dallamában ujszerű és meglepő, és ha figyelve érintjük ezen jeles szerzemény akaratvázlatát, benne az előtérbe állított rohanó szenvedély és megadó fájdalom oly hü kifejezést fogjuk fellelni, hogy csak természetesen találjuk, ha e mű conservatoriumok hangversenyén is szerepel, s hogy rendetlen hangjegy beosztása, tehát feltétlenül erős képzettséget követelő szerkezete miatt — művészek által kerestetik. Nogáll ur e nehéz feladatnak egészen megfelelt, s előadása az avatott zongora játékos jelezte, — erős aquisitio a szorgosan kutató dalkörnek, s reméljük, hogy jövőre sem fogja elveszteni.

A mi a bálát illeti, az ép oly kitünően sikerült, mint maga a hangverseny. Hölgyeink dícséretére legyen mondva, keresztelen egyszerűség jellemző a bált, minden fényűzési kór-tünetek árnyalata nélkül. Nem láttunk hosszú uszályos ruhákat sem, a tánczosok öröme, — vajha ugyanezeket mondhatnánk el a farsang minden bál tudósításában.

A táncsterem elég népes volt, — sőt az első négyesen a szorulásig sokan táncoltak.

Hanem mondjam... ne mondjam... mondjam... azt tutsogta a bír, hogy bizonyos körökben csupa tüntetésből, a dalárda hangversenyén való megjelenésről nem csak hogy hallani sem akartak, sőt igyekeztek volna másokat is lebeszélni az elmeneteléről; — ha ez igaz, pedig igaz, mert „nem zörög a falóval, ha szél nem fú”, akkor tegyék szívökre kezöket az illetők, és vallják be csak egy önmaguknak, hogy dícséretes, szép volt-e ez, bármi lett volna is rugója és tetőknék indoka?... erre nézve nincsen egyéb mondani valónk.

A bál hölgyek névsorát térszűke miatt el kell hallgatnom, de hogy szép koszorú képeztek, kitünik onnan, hogy a mulatságnak csak egy reggel 6 óra felé szakadt vége; és még akkor is volt ott nagyon-nagyon sok, a ki szerette volna a nota szerint, hogy „bár csak ez az éjszaka, hanem napig tartana.” — mert az ilyen jóból az e volna sok.

A kis utazó másodmagával.

Szarvas, január 17-én 1875.

Tisztelt Szerkesztő ur!

A „Békés” 2-ik száma a szarvasi r. levelezőtől (kit nincs szerencsém ismerni) egy közleményt hoz az isteni társadalmi életéről, mely közlemény fonálán Ön aztán megemlékszik mint szerkesztő, azon méltatlanságokról, melyek személyemet újabb időben érték.

Részemről mindig nagyra becsültem barátságát, s most is jól esik lelkennek, hogy sorsom iránt oly melegen érdeklődik; mindamelllett jobb szerettem volna, ha a csekély személyem körül történt dolgok ez idő szerint nyilvánosság elé nem hoztatnak, mert egyrészt ugy tapasztaltam, hogy hasonló eljárás inkább élesíti a társadalmi ellentéteket ahelyett, hogy kiegyenlítő, másrészt bizton remélem, — és erre pozitív adataim vannak — miszerint a velom meghasonlásban lévő polgártársak belátva jogosulatlan maguktartását, ösztíntén készülnék kibékülni.

Arra kérem tehát t. szerk. urat, hogy a fentjelzett s személyemre vonatkozó közleményeknek mint ez most történt, ne adjon helyet lapjában. Hátha inkább sikerül, minden külső pressió nélkül ithon ugy magunk közt, a félreértések eloszlatása s a szenvedélyek lecsillapítása által az annyira ohajtott békét létesíteni és állandóvá tenni! Annak idején tudatni fogom Önnel, hogyan teljesültek reményeim?

Sziveskedjék e pár sornak helyet engedni becses lapjában s ezáltal megnyugtani öszinte barátját.

Pól Dani,

főjegyző.

Főjegyző urnak kívánsága szerint itt közlött becses soraira meg kell jegyezni, hogy a szerkesztő nem zárhatja el lapját semmiféle oly közleményektől, melyek nyilvános hivatalban működő személyekről tisztességes művelt hangon szólnak. Ez félreismerése volna a sajtó feladatának. Egyébiránt örülnék azon híreknek, hogy a békétlenség „öszíntén készülnek kibékülni” ha nem tudnók, hogy az illetők csak a készületnél maradnak.

E tárgyról a békétlenség egyik legtekintélyesebb tagjától, Tóth Pál urtól is vottunk egy terjedelmes „Helre östét”, melyet azonban éppen terjedelménél fogva nem lehet közölnünk szorulat legalább röviden megemlítjük, hogy ő határozottan „visszautasítja”, r. l. nek azon állítását, mintha valaki lótot-futott volna kegyelemért a főispánnál; a „rendpárt” elnevezést is roszalja; végül pedig K. J. urra nézve kijelenti, hogy ők ugyan nem akarják főjegyzőnek, „de maga K. ur sem akarja azást” — mondja Tóthur — hisz K. urnak terjedelmes birtoka livén, töbi közt Regalyi közbirtokosok ölnéke A. K. egj Ház éspektora, köz is válto ügyvid nem szorult a féle 4-kros marha levél írásra. Felkéri azért r. l. „czég érot, hogy masok ugy írjon, hogy azt nekejen masnak Helre ötni.” — S ehhez már mi is csatlakozunk!

Szerk.

A békés-szendandrási népkör állása.

Jelen alkalommal a szentandrási népkört, mint a mely 7 és 1/2 év óta virágzó egyletté nőtte ki magát, ohajtom bemutatni olvasó közönségünknek.

Január 10-én tartatván meg évi közgyűlése öröndetes tudomásul esett az, hogy a mult év folyamán 280 kötetből álló könyvtárból 751 könyvforgalom jegyzeteltet be, mi csalhatlan bizonyítéka annak, hogy népünkben nagy mértékben megvan az olvasási vágy.

Továbbá a számadás felolvasatván, van a népkörnek (amelltt, hogy saját házzal és két berendezett szobával bir) 297 forint 31 kr. és van magtára 71 véka buzával. Átlátva népkörünk, hogy az inség nagy mértékben nehezül egyes lakostársaink vállára; átlátva, hogy sokan ugyszólván a kétségbeesés örvényébe sodortattak a megélhetés gondjai miatt, elhatározta, hogy a 297 frton buza vásároltassék, s a 71 véka magtári buzával együtt osztassék ki községünk szegényebb sorsu lakosai közt — öszszel leendő visszafizetés mellett. E határozat ugy hiszem eléggé élénken élénk tükrözi népkörünk állását s hozzászámítva az is, hogy ha látja egylettünk, hogy a segély a szükséghez képest nagyon csekély, az esethen felhatalmazza a választmányi gyűlést 200 f. kölcsönvételre, s amennyire lehet a szegényebb sorsnak közt kezés mellett kiosztásra, hogy ezáltal mentek legyenek a tulságos uszorára való kölcsönvételről.

A népkörbe a következő lapok járnak: „A Hon”, „Üstökös”, „Igazmondó”, „Vasárnapi és politikai újdonságok”, „Képes Néplap”, „Nép-zászló”, „Békés”, „Természet”, „Közéglapja”, „Falusi Gazda”, és „Gyakorlati Mezőgazda”.

E 12 lap ugy hiszem eléggé kielégítheti olvasó közönségünket, főleg meggondolva azt, hogy évi tagdíj egyedül csak 1 frt. 50 kr.

A tisztikar ekkép alakult meg; elnök: Darabos Sándor, ref. lelkész; alelnök: Zih Károly, ref. néptanító; jegyző és könyvtárnok: Nyári Bálint; ref. néptanító; pénztárnok: Kovács Imre.

Választmányi tagok: főtiszt: Lehoczky József plébános ur, Györi István, Puskó János, Tóth Lajos, Vasadi András, Svizzer Ignác, Molnár András, Farkas László, Györi Antal.

Népkörünk előhaladása évről évre nagyobb mérvben mutatkozik s ha községünk lakosai még jobban tömörülni fognak (jelenleg van 107 tag) ugy méginkább erősödni fog és több nemes tetteket képes lehet kivinni.

Vajha községünk polgárai átlátva a népkör hasznát, mennél többen csoportosulnának népkörünkbe!

Zih Károly.

M. Berény január 13. 1875.

Városunk lakossága ma gyakorolta másodsor a községi rend. törvényadta jogát, azaz választotta meg előjárót. A választás járásunk t. szolgabírāja vezetése alatt szép renddel folyt le. Azonban a községi képviselő testület túl tette magát a községi törvényen, mert önhatalmulag — bár jelentkezé is volt — a közgyámot választás utján betöltésre nem bocsátotta.

Mivel a jelenlegi közgyám a választásakor

előle szabott kötelezettégnék, „hogy biztosítékul 1000 frtot betábláztasson vagyonára” mindez ideig eleget nem tett,

mivel a jelenlegi közgyám a kezelése alatt levő pénzből több százakra menő összeget kölcsönzött s erről adott kötelezvényét saját maga ürzi, mivel mindazok, kiknek vele pénzküadás végett érintkezésük volt, ellene panaszkodnak, végül, mivel a törvény határozottan mondja, hogy az összes előjáróság egy és ugyanazon időben újra választandó;

Vagyunk bátrak interpellálni Békés megye tek. alispánját: vajlon M. Berény város képviselő testülete azon önkényes eljárását, hogy a közgyámot választás utján nem töltötte be, nem tartja-e törvénybe ütközőnek, vagy ha igen, szándékozik-e a törvény tiszteletét fenntartani.

Többen.

Békés; január közepe, 1875.

Mozgalmas napok az új év kezdetén.

Követválasztási előmunkálatok: a választók számbavétele, tehát a névjegyzék elkészítése, amint azt az 1874. XXXIII. t. cz. parancsolja; községi képviselő-testület s előjáróság alakítása az erre vonatkozó 1871. XVIII. t. cz. alapján; — polgári iskola létesítése az 1868. XXXVIII. t. cz. meghagyásához képest: ezek foglalkoztatják mostanában városunk közönségének figyelmét, ezekről kívánok én is ez uttal szólni röviden.

A központi választmány meg a mult év végén megalakult. — Sajnos és egyáltalában nem indokolható azon közömbösség, mely az értelmiség részéről e választmány megalakításánál tapasztalható volt. Igy van-e másutt: nem tudom; de ha így van: nem helyesebbem. Megyénk értelmiség, gondolatom szerint, hibásan tesz, ha az adott tért el nem foglalja, minden egyébtől eltekintve, már csak azért is, mert lehetetlen, hogy játékony befolyással ne volna a nagy többség értelmi fejlődésére, ha a közügyek intézése körül a hivatottak által oktattatik, vezetetik, világosítatik. —

Tárgyamhoz visszatérve: mindgyárt az első ülésen, mely az öszszéről küldöttéget is kinevezte, szöbajött az új választási törvény egy némely nevezéses, — mondhatnám: — neheztelt § a. Igy pl. a 4. § utolsó bekezdése, hol ez mondatik: mivel az alatti földnek veendő a belsőség, kert, szőlő, szántóföld és rét, kérdésbe tetetett, hogy vajlon ez a polgárosított határvidekre s ahhoz tartozik-e csak, vagy pedig az ország minden részeire általános? A 5. §. b. pontja szírtén vita tárgyává lett. A többség nézete szerint itt nem az adómenyiség, hanem az adóalapp szolgáló bevalott jövedelem az irányadó. Itt válik aztán fontossá a mivelés alatti föld mikénti értelmezése. — Ugyancsak a 6. §. c.) pontja a kereskedőket, gyárosokat üti, kik ha fizetnek is más czímen annyi adót, mennyi üzletük után bevalott jövedelmökre kivettelt adókkal együtt megfelel a 105 fitnak, vagy éppen egy nagyobb összegnek: a névjegyzékbe fel nem vehetők. Ugyanczen 6. §. e.) pontja a kézműves osztályt zárja ki a választók sorából. Mert azt hiszem, hogy városunkban 4—5 száz kézműves közül alig találkozik tiz, a ki a mult évben segéd után fizetett. De ez lehetetlen is; 37 segédnek, hogy osztozék meg 4—5 száz kézműves? Érdekes a 14. §. negyedik bekezdése is. Több egyénre telekkönyvezett birtok tulajdonosai csak azon esetben választók, ha abból a törvényszabta akár birtoki terjelem, akár adómenyiség kitelik. Ergo: ha csak egyre vagy kettőre nézve telik ki: ezek sem választók... csupa kegyeletes figyelemből a többiek iránt (!?). Furcsa eredményre vezet a 12 és 108. §§. egybevetése is. Az első szerint, akinek utolsó évi adója fizetetlen: nem választó; — hanem a ki több évről van hátralékban: az utóbbi szerint felleveendő a választók névjegyzékébe, ha annyit lefizet öszszes hátralékos tartozásából, mennyit az utolsó évben kellett vala fizetnie. Sic! a nagyobb büns — ha bár átmenetileg — kedvezményben részesül. Sokról volt még szó, s megjegyzésem volna még elég nekem is az új választási törvény minket érdeklő §§.-ra. E lap szük tere azonban nem enged, hogy azokkal bővebben foglalkozzam. Csak azon ohajtsámonak adok kifejezést: vajha megyei nagy községek, különösen Csaba, Szarvas, Oroshaza sat. s általában az érdekeltek tenek közzé e tárgyra vonatkozó gondolataikat a „Békés” hasábjain rendszeres levelezők által, hogy legalább bizonyos egyöntetűség jöjjön létre megyénkben a követválasztási előmunkálatokra, tehát a névjegyzék elkészítésére nézve. Arról szólni sem akarok, mi pedig, fájdalom, sokakat elejt, hogy a törvény az adóbefizetéshez kötötte a választási jogot. Bármiy különösek tessék is ez, kivált jelen kedvezőtlen pénzvizonyaink között: részemről igazságosnak tartom, igazságosnak azon kiindulási alapon, hogy a milyen mérvben teljesíti valaki állampolgári kötelességeit, egyebek között adóbeli tartozásai törlesztését: kell, hogy

csakis olyan mérvben részesüljön a polgári jogok, amelyek között az ország képviselő-választási-jog gyakorlásában.

Megtörtént e hó 10-én a bíróságok a mezejtettek az ezzel rokonválasztások is. Mintán a törvény e községi fontos hivatal nem kötötté elég hibásan qualificatiohoz; csak örülnünk lehet azon, hogy az osztályon közbizalom oly egyén tisztelt meg, aki több éven keresztül viselte már a bírói tisztet, és pedig elismerést érdemlő erélytel és buzgalommal. Feltesszük tehát, hogy községi érdekeik munkálásában továbbra is lelkiismeretes hűséggel forgolódik. Segítse Isten! — Ön kénytelenül merül itt fel a kérdés: vajjon megynék nagy községekben mikor érlelődik meg a rendezett tanács eszméje? Bizony sokkal jobb lett volna, ha a törvényhozás egyenesen kimondta volna, hogy a mely község ilyen s ilyen népességgel bír: annak egyszersmind rendezett tanácsal is kell bírnia. Ezen véleményem indokait nem fejtegetem. Ismerjük azokat sokan. Csak érleljük az eszmét!

Nevezetes dolog, hogy községünkben még eddigélé nincs polgári iskola. Derék tanfelügyelőnk azonban annak felállítását legközelebbi titléte alkalmával határozottan meghagyta. Mi fog most történni? A községi előljáróság arra hivatkozik, hogy adott már a község eleget . . . (?) köznevelési célokra, értvén különösen azon 300 hold földet, melyet a legelő-illetékes-lakosság, saját magából egy alreáliskola alapjául bocsátott a békesi ref. egyháznak halhatlan erkölcsi testület rendelkezése alá, mely testület egyszersmind a maga részéről két tanszéket állított s alkalmas iskolai épületet adott. Az egyházi előljáróság azonban azt mondja, hogy más a község, más pedig a legelő-illetékes lakosság. Ez utóbbi már nem is létezik. Épen ezért az általa mint egy véglegesen átruházott jog soha fel nem adható sat. Ohajtandó, hogy külső és belső előljáróság minden mellékes tekintetektől szabadon, tisztán és egyedül a nevelés szent ügyét tartván szem előtt, egyesítsék erejüket a közös nagy cél elérésére.

No még egy kis népmozgalmi kimutatás. Békesen az 1874-ik évben I. született: a rom. kath. egyházban 72 fi, 79 nő, együtt 151, a görög k. egyházban 16 fi, 8 nő, együtt 24, a ref. egyházban 464 fi, 434 nő, együtt 898, az izr. hitközségben 9 fi, 9 nő, együtt 18 gyermek. Összesen: 561 fi, 530 nő = 1091. II. Meghalt: a rom. kath. egyházban 54 fi, 63 nő, együtt 117, a görög k. egyházban 15 fi, 10 nő, együtt 25, a ref. egyházban 439 fi, 424 nő, együtt 863, az izr. hitközségben 3 fi, 5 nő, együtt 8 egyén. Összesen: 511 fi, 502 nő = 1013. Szaporulat 78. III. Egybekelt: a rom. kath. egyházban 41, a görög k. egyházban 6, a ref. egyházban 204, az izr. hitközségben 10. Összesen: 261 pár. IV. Lekelt száma a múlt év végén, a rom. kath. egyházban 1022 fi, 1010 nő, együtt 2032, a görög k. egyházban 230 fi, 248 nő, együtt 478, a ref. egyházban 9428 fi, 9354 nő, együtt 18,782, az izr. hitközségben 361 fi, 377 nő, együtt 738. Összesen: 11041 fi, 10989 nő = 22,030. V. Iskolába járó gyermekek száma: a rom. kath. egyházban 95 fi, 90 nő, együtt 185, a görög k. egyházban 13 fi, 9 nő, együtt 22, a ref. egyházban 804 fi, 715 nő, együtt 1519, az izr. hitközségben 47 fi, 55 nő, együtt 103. Összesen: 959 fi, 869 nő = 1828.

Ezen adatok az egyes egyházak s illetőleg egyházközség anyakönyvei alapján vannak nagy figyelemmel összeállítva. r. l.

Nyilvános közönet.

A *véstői casinó*, közgyűlésileg hozott határozat szerint 3 évre a békesmegyei régész- és művelődéstörténelmi egyesület tagjait iratta be magát örömmel hozom nyilvánosság elé a tény, s kellemes feladatommak tartom, a nemes casinóknak közönetet szavazni az egyesület nevében, a köznevelődés előmozdítása céljából áldozatkészsége hazafias pártolását; s ezt téve, nem mulasztatom el felhívni a megyénkbeli többi casinók s egyesleteket is, hogy kövessék a békesi és véstői casinók szép példáját, s a békesmegyei régész- és művelődéstörténelmi egyesület tagjait beiratva magukat, gyűlekezzenek megynék minden nemesre törekvő gyermekével együtt — azon zászló alá, melynek jellegéi: a köznevelődés, és a haladás; s ha e dicső eszméktől föllekesülve, egyesült erővel megtenni kisértjük mindazt, a mi a multat érdekessé, a jelent pedig nagy-, nemes- és tanulságosként fogja feltüntetni, — akkor a jövőkor és az utóemzedék, kétségkívül nem fogja az uttorok fáradságát és működését kicsinyleni vagy félbehagyni, hanem az elődök iránti hálás elismeréssel fog tovább haladni a megkezdett uton, mely az ég segélyével, bizonyára Békesmegyének jobb, szebb, és dicsőbb jövőjéhez vezet!

Kelt Gyulán, 1875. január 20-án.

Göndöcs Benedek
apát és lelkész,
egyleti elnök.

— *Nyilt számolás.* A gyulai magándalkörnek jan. hó 16-án a „korona” helyiségében rendezett jótékonyezelu hangversenyből bevett jövedelme 158 frt 40 kr. felülfizetésekből bejött 14 frt összesen 172 frt 40 kr. összes kiadás térszen 141 frt maradt tiszta jövedelem 31 frt 40 kr. Mely harmincegy frt 40 kr. a város világitási alapjának adományoztatik a dalkör részéről. Felülfizetéseket tettek Megele Béla 40 kr., Márki Lajos 40 kr., Göndöcs Benedek 10 frt, Szentmihályi Lajos 40 kr., Jancsovits Pál 40 kr., Dobay János 2 frt 40 kr. kiknek ezen felülfizetések a dalkör részéről köszönettel nyugtáztatnak.

A gyulai magándalkör.

Ujdonságok.

△ *Az ujdonságok* hét szük napja volt e hét Gyulán, mert nálunk egy-egy kis fris emberagyon-ütés újabb időben nem is ujdonság már; a rossz idő, és szükség elleni általános miseriákról ugyan, komótosan tele lehetne írni ezt az egész rovatot, de a lamentatókat sokan meg a templomban sem, s az ujdonságok közt annál kevésbé szeretik.

△ *A polgári kör* helyiségében a mult vasárnapi felolvasás igen jól sikerült. Elek Lajos urnak a „méter mértékről” tartott felolvasásán kívül fötiszt. Frint Mihály ur — Göndöcs Benedek apát ur vendége — érdekes dolgokat beszélt a csillagászati földrajzból, a naprendszer, világ és bolygókról, sat. mely előadás a mesterséges készülétek mozgó „világrendszeren” tisztán és világosan megmagyarázható volt. Befejezésül mesterséges jégkészítés volt a meleg szobában, és magnesiummal világitás, s mindezeket kedélyes vacsora követe.

△ *A gyulai ismétli iskola* tanítványainak száma már eddig 180-at felülhaladja.

△ *A hetek báljának* Gyulán erős antagonista akadt; mert már korong az iv egy contrabál iránt, s azt mint halljuk negyvennyolczan adják, ezek csakugyan „nem engednek egy hajszálat sem a 48-ból.”

△ *A mult héten* a vármegye ház utzáján „elég csinos kis kravalt” csinált egy részeg ember, aki feleségét minden igaz ok nélkül uttövertve az utcán végig, — a szegény asszony aztán egy nyitva levő kapu alá szaladt be; — s midőn „a szerető férjet” a rendőrök bekísérték, ez még akkor is kiabálta, hogy „adják ide a feleségemet.”

△ *Itt az ideje* érvényesíteni a gyulai rendőrségnek a városi tanács határozatát a járdák tisztítása iránt, — mert ma-holnap már bokáig fogunk a sárba járni mindenütt még a járdákon is.

— *Csabán* e hó 18-kán választatot meg az új előljáróság. Bíró lett Zelenjanszky György, al-bíró Hursán Pál, gázda Zahorán János, esküdtek: Kovács János Sikovny, Maczak Álám, Hanko Máté, Glacz Ferencz, Petrovsky Mihály, Kesjár A. György, Faragó András, ifj. Aradi János, Klimont Sz. János, Szeverinyi András, pénztárnokok: Póvászay János, Filipinyi Samu, Csendes József és Kvasz György. Kívánunk nekik minél több fizikai és értelmi erőt, hogy e rájuk váró nagy feladatnak megfeleljenek.

* *Azon ócsódi* legények, kik a szarvasi postát kirabolták és a postalegényt oly kegyetlenül kivégezték, átadtattak a hevesmegyei rögtön itélő bíróságnak.

— *A második társas* összejövetel Csabán Omaszta Szilárd ur vendégszerető házában e hó 19-én volt; diszes közönség jött össze, és nagy figyelemmel hallgatta e lapok t. szerkesztőjének felolvasását b. Wesselényi Miklós anyjáról. Utána Sajfler ur lépett fel, humoros felolvasása és ügyes rögtönzéseik élénk derűtségben tartották a közönséget. Már egyszer volt alkalmunk kifejezni abbéli óhajtatásunkat, hogy az ily felolvasásokkal összekötött társas összejöveledeknek nyilvánosaknak kellene lenniök; mert ámbár a családi kör kedvességét, kivált ahol oly finom műveltség és meleg kedélyű háziasszony van, mint Omaszta Szilárdné, semmi sem képes pótolni; mégis több volna a szellemi kaszon, amennyiben többen örülhetnének együtt.

* *Egy régi mulasztásunkat* üttük helyre, midőn örömmel jelentjük, hogy t. *Majsisovics Vilmos* Vágh-szabályozási főmérnök megynék köznevelődési érdekeinek előmozdítása céljából szintén a békesmegyei művelődési társulat alapító tagjai közé lépett 100 frttal. Üdvözljük őt a távolban és kívánjuk, hogy minél több követője legyen a humanizmus oltárán való eme szent áldozásában!

* *László István* sz. andrási r. kath. segéd-lelkész urnál a hazában szerterjárt csángó magyarok hű fényképei 30—40 kron kaphatók. Ajánljuk a t. közönség figyelmébe, mivel a begyüldendő összeg a Józseffalvi iskolára megy.

* *Csabán még két igen érdekes bál* készül: az egyik a békesmegyei *agaraszegleté*, mely a casinó helyiségben f. hó 28-kán, — a másik pedig a *kisdedvöldi egylet álarczos bálja*, mely febr.

7-kén fog megtartani. Reméljük, hogy az érdekeltek közönség nem fog késmi e sok örömet ígérő két mulatságot meglátogatni.

— *Sohár Kálmán* ur által K.-Kondoroson és Sz.-Miklóson rendezett korvadászaton összesen 50 nyul és 10 darab fogoly esett — melynek halotti tora vigan tartatott meg a fentnevezett urnak szives vendégszerető házában.

— *Szarvason* a sorozási bizottság mult Szerdán kezdette működését, megyei főjegyzőnk Hájóssy Ottó ur elnökele alatt.

— *Tó-Komlóson* Gál Dániel derék ev. tanító urnak példás életü neje e hó 19-kén meghalálozott. Enyhítse fájdalmát a sújtott férfinak azon közrészvét, mely mind Komlóson, mind vidékén nyilatkozik a megboldogultnak emléke és gyermekeinek szerencsétlenségére iránt!

— *Dobozon* f. hó 19-én d. u. 4 órakor egy nyavalyatorós, együgyü Köteles Mihály nevü ember, a szobabeli takaréktüzhelynél melegegvén, — hihetöleg — lelögög böszájú ingujjánál meggyuladt, — s annyira leégett, hogy gatyájából csak a madzag maradt meg, minek folytán este 7 óra meg is halt.

Irodalom és művészet.

Závodszy Károly „Otthon”-ának januári füzeté megjelent gazdag tartalommal elegans kiállításban. Ezen naponta több tért foglaló jeles havi folyóirat egy a közönség mint a sajtó részéről örömmel üdvözöltetett, mivel mind a fiatal, mind a régibb írók csoportosultak körüle. A régibbek közül ott látjuk pl. Abonyi Lajost, Balázs Sándort, Csernátóny Lajost, Dalmady Gyözőt, Deák Farkast, Károly Gy. Hugót, Kazár Emilt, Komócsy Józsefet, E. Kovács Gyulát, Kvaszay Edét, Névy Lászlót, Pulszky Ferenczet, Paulay Edét, Rózsai Antalé, Szász Bélát, P. Szathmáry Károlyt, Szemere Miklóst, Tolnai Lajost és Vadnay Károlyt. — s mégis a „Nemzeti hírlap” ujdonság írója — csupa iringségből — annak a megírására vetemedett, hogy az „Otthon”-on csak az látszik meg, hogy a papír türelmes és hogy mennyi *eretlen ifju* foglalkozik az irodalommal! Valóban csodálkozunk kell, hogy találkozik oly arcátlan magyar író, aki a jöhiszemü közönséget ily valótlanosságok és rágalmak közlésevel akarja félrevezetni! A szerkesztő mindent elkövet, hogy minél magvasabb eredeti közleményeket adjon; a kiadó sem kímél semmi fáradságot és költséget, hogy kiállítására minél fényesebb legyen. Az irodalmi becsületesség érdekében Závodszy K. nyilt levelet intézett a „Figyelő” szerkesztőjéhez, melyben erélyesen visszautasítja a folyóirata ellen intézett aljas támadást. A januári füzet tartalma: Legújabb költoink és a közönség. Szana Tamástól. A királyok ellen, költemény Petőfi Sándortól. Megvan-e már a csizma, János? Abonyi Lajostól. — Ajtósi Antal és családja, művészettörténeti adalék Zsilinszky Mihálytól. — A mult, költemény Endrődi Sándortól. — Égből a földre, P. Szathmári Károlytól. — Nemzeti színház, Kornelia és Kincserecskék. — A nők szépzészetü képzése, Károly Gy. Hugótól. — Tárca. A végzetes tárczacikk Tankredtől. Szemle. Irodalmi értesítő Márki Sándortól.

Ezen kiváolon diszes, a „Budapesti szemle” alakjában megjelenő folyóirat, melynek minden három száma egy-egy izmos kötetet képez, egész évre 8, félővre 4, negyedővre 2 frttért megszerezhető Kókai Lajos könyvkereskedésében (Budapest IV. Károly utca 24 sz.) Egyes füzetek is kaphatók 70 krért.

Gazdaszat ipar és kereskedelem.

Az indigó-ügy legújabb stadiuma.

Utóbbi napokban a megyei közvélemény a jeles vegytanárr *Sarlay János* és találmánya iránt méltán a legelőnkebb rokonszenvenek adott felső helyen és kifejezést. Felteszem tehát, hogy nem lesz érdektelen valamit hallania az indigó-ügy legújabb stadiumáról. Megyénk alispánjának szintoly alapos mint helyes tapintatu előterjesztése a kormánytól megfelelő figyelemben részesült. Az ó-év utolsó hetében, Bartal miniszter ur Sarlayt magához felkérvén, a legkitünőbb nyájassággal fogadta, s a köztük folyt 2 órányi tudományos szinerezü, de bizalmas hangu eszmecserének eredménye imez: A jelen pénzügyi tehetségek tekintetéből is, mielőtt valamely államirtokon egy indigó-termelési intézet létesítetnek s élére igazgatóul maga a feltaláló véglegesen beállítatnék még az 1875-ik év folyamában, egy nagyobb-szerű gyártási kísérlet fog eszközöltetni 20 holdnyi termésből az ideglenes gyáracska némi tökélybitése mellett. Talán nem követünk el indiscretiót, ha közöljük a miniszteri elhatározás pénzügyi részét is, mely szerint Sarlay a 20 hold bérlése és munkálása címén 4000 a gyárigazgatás címén, pedig külön 1000 frttal fog rendelkezhetni. Igaz, hogy a talaj felszántatása megkésztet; de azért hajtánunk, sőt bizton remélünk lehet, hogy tisz-

telt barátunk eme nagyobb mérvü kísérletét a jelesebb eredmény s ennek alapján egy államilag létesítendő intézet iránti eszmének gyors megvalósulása fogja koronázni. Mely örvendő szívvel irt közleményem alkalmából a szerkesztőtül, eleve bocsánatot kérek, ha munkátlan munkatársnak fog tapasztnai; mert megvallom a napi sajtóba irogatáshoz is kell némi hivatás, mely nálam hiányzik, egyrészt természetemmel, másrészt tanfőrfü állássalom lévén elszentes dolog, napi kérdések és pártok tusáiba elegyednem, s a felhívásnak csakis azért nem mondtam ellent, mivel ez oly férfitölt eréd, kinek nehezemre esnék bármiben is ellent mondanom.*

Szarvas, jan. 6. 1875.

T. I.

A fentebbi indigó-hirt kiegészitem t. barátom időközeben vett újabb örvendes közleményével, mely szerint a gr. Károlyi Alajos-féle uradalom derék tisztikara ajánlatot tett Sarlaynak: illő feltételek mellett jó minőségü talajt kibasítani s a természetdől csullengtet beszállítani a gyárba. Továbbá két kalkulái utas e napokban Pesten idözvén levelezésbe ereszkedett Sarlayval, s ennek indigó-mutatványát oly meglepőleg tartalmasnak találták, hogy a feltaláló tanárt felszólították igazgatóul egy általuk létesítendő magyar indigó-gyár élire, de amely felhívásra S. azon viszonytal fogva, mely közte s kormányunk közt fenáll, tagadólag válaszolt.

Szerk.

Országos vásár.

Gyula január 22-én. Pál napi országos teli vásáronk más évek szokása szerint most is esős és sárosan kezdődött és mint látszik ugy is fog befejeződni a kereskedő és iparos osztályban — mely pedig a legnagyobb helyzetben sanylik, végtelen kárára. — A *sertésvásár* már e hó 17-én kezdődött és igen élénken folyt 20-ig, ekkor megszakadt, mert a marhavásár csak ma vette kezdetét. — A *sertések* száma 28,000-re tehető, és noha ily nagy mennyiségben hajtottak, áruk és kelendőségük kielégítőnek mondható. Hajtottak Balog Mihály 200, Lovasy Albert 150, Sipos János 125, Szalontáról; — Grf. Almásy Kálmán 1500, Kohán Mojsza 250, Hajdu János 150, Gyuláról; Schwartz Jakab Okányból 600; — hajtottak azonkívül Mezőturól, Békésről, Komádiból, Micskeről, Sarkadról, Barmodról nagyobb mennyiségűt. — Árunk: két éves 65—70 frt, mástél éves 50—55 frt, egy éves 40—45 frt, félévesek 24—26 frt. — A kelendőség kielégítő volt és a minőség általában szépnek mondható.

Ésöverte betésvásáronk e hó 22-én 90 fontos buza 4. 30, 86 fontos 4 frt, 77 fontos 3. 50, 74 fontos 3. 30; — árpa 2—2. 20; — zab 1. 80 2 frt; — kukorica 2. 70, pozsonyi mérőnként. — Behozatal csekély, kelendőség csak a fogyasztók részére.

— *Hétvársár Csabán.* Buzakereskedés a budapesti piac lanyhasága és árcsökkenése következtében igen gyenge; vételkező csekély, a kínálat nagy, 89 fontos buza 9 frt 30—50 kr. 88 fontos 9 frt 20—30 kr. 87 fontos 9 frt. Árpa 4 frt 70 kr, köblönként. Szalonna 34—35 frt mázsája.

Szerkesztői üzenetek.

— *T. munkatársainknak.* A beküldött közlemények sokasága azon kellemes és egyuttal kellemetlen helyzetbe hozott, hogy a térszűke miatt nem vagyok képes minden az óhajtott időben közleni. Azért egy kis türelmet kérek.

Szarvas. K. P. urnak: A Békésm. Közlöny 6-ik számában megjelent. — T-nak térhiány miatt maradt ki csak.

— *Szt.-András.* B. Matyinkak. A közlemény kisső megrovidítve jövő számunkra maradt.

— *Oroszáza.* Egy túzóltónak. Szives közleményeit mindenkor szivesen vesszük; a mostani ha befér, rögtön, ha nem, jövőre adjuk. Fogadja üdvözlötünket! (Sajnáljuk, de nem fért be.) A tördelő.

* Örülünk, ha minél több ily „hivataln” munkatársunk lenne!

Szerk.

Kiadó-tulajdonos: DOBAY JÁNOS.

HIRDETÉSEK.

(8)—1—1

Hirdetmény.

Az I. Gyulavárosi takarékpénztár részéről 1875-ik évi febr. hó 7-én reggeli 10 órakor saját helyiségén tartandó rendes évi közgyűlésre, melynek tanácskozási tárgya, az évi számadások és mérleg alapjánál osztalékunk meghatározása, s a kilépett választmányi tagok helyébe újnak megválasztása — a részvényes tagok tisztelettel meghívattak.

Kelt Gyulán január 22. 1875.

Jánosovits Pál, elnök.

Ifj. Mogyoróssi János köhíd melletti házában Kovácsoknak és kemence fűtésre való

(9)—1—2 **Köszön eladó.**